

Filosof jako „přítel“ pravdy

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2006](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2006](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 3. 11. 2006
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 3. 11. 2006

Filosof jako „přítel“ pravdy

Autoři Deleuze a Guattari (7188, str. 8nn.) poukazují na rozdíly významů resp. na možnou nejasnost v chápání řeckého slova *FILIA*, které je v tradičním pojmenování filosofie spjato s moudrostí, *SOFIA*. (Ukazují to zejména na větší vhodnosti chápání filosofa jako přítele pojmu, oproti milovníkovi pojmu.) Je možno přijmout termín „přítel“ a „přátelství“ – ať už v souvislosti s pojmy, anebo v souvislosti s pravdou? Zdá se, že nejde vůbec o vhodné slovo. Přátelství nepochybně v sobě obsahuje (přinejmenším jako tendenci a snad závazek) směřování k jakési rovnosti. Ale jak se lze „přátelit“ s pojmy? Není to metafora trochu příliš nafouknutá? Třeba „přátelit se s počítačem“ znamená spíše zvyknout si na zacházení s ním a ovládat jej (ovšem těch slov se opravdu často užívá). A přáteli se s moudrostí? Nemyslím, že by to vystihovalo náš vztah k „moudrosti“: stávat se moudrým je jediný způsob, jak se s moudrostí sbližovat. A už vůbec nevhodné je mluvit o nějakém „přátelení“ s pravdou: pravdu je třeba respektovat, naslouchat jí, řídit se jí, dát se do jejích služeb, dát se jí k dispozici, podřídit se jí ve svém jednání i ve své myšlení apod. Dokonce ani o vztahu Pravdy k nám nelze mluvit v tom smyslu, že Pravda je nám (mně) přátelsky nakloněna. Platón nepochybně měl na mysli (např. v *Symposiu*) nakloněnost k tomu, nechat pravdu platit (vládnout) a všemožně napomáhat její vládě, a to z niterných motivů – odtud měl spíše na mysli onu touhu po pravdě, vedoucí k úsilí, jež se však pravdě ve všem podrobuje resp. chce podrobovat, a to i když dobře ví, že pravda sama je svrchovaná a že ji ani nejvyšší a nejmocnější lidská touha nemůže uchopit a chytit, aby ji „měla“, aby pravdu sama „ovládla“..

(Písek, 061103-2.)